

Nr 231

Av herr **Hamilton**, angående omarbetning i vissa hänseenden av 27 § värnpliktslagen.

Bestämmelserna om de värnpliktigas tjänstgöringstid finnas intagna i värnpliktslagen. I 27 § 1 mom. nämnda lag återfinnas sålunda reglerna om den del av tjänstgöringstiden som betecknas som de värnpliktigas utbildningstid. Detta moment i lagen har fr.o.m. den 1 juli 1960 erhållit ny lydelse (se SFS 1960: 354).

Reglerna rörande utbildningstiden för de vanliga värnpliktiga ävensom för de värnpliktiga, som uttagits till underbefäls- och underofficersutbildning, äro tvingade och det även i så måtto att uttagning till värnpliktig resp. till värnpliktigt underbefäl och värnpliktig underofficer sker tvångsvis. Uttagningen till officersutbildning skall däremot ske först efter frivilligt åtagande. Detta senare förhållande framgår emellertid icke på något sätt av själva lagen. I denna angives (under B. andra stycket) blott, att den som uttagits till officersutbildning är skyldig att fullgöra viss ytterligare utbildning. Samma lagstiftningsteknik tillämpas även beträffande värnpliktiga, som antagits för utbildning till reservofficer vid armén. Även dessa äro enligt lagen skyldiga att fullgöra viss tjänstgöring utöver den som den officersuttagne har att fullgöra.

Beträffande vissa värnpliktiga vid flottan angives däremot uttryckligen i lagen (under C. andra stycket) att de endast efter frivilligt åtagande må undergå officersutbildning. I den mån sådant åtagande gjorts inträder emellertid skyldighet att underkasta sig den förlängda tjänstgöringen. Beträffande värnpliktiga, som anmält sig till reservofficersutbildning vid marinen eller flygvapnet, finnas inga regler i värnpliktslagen, liksom icke heller beträffande sådan värnpliktig, som eljest anmält sig till utbildning för fast anställning, t.ex. till officer på aktiv stat.

Den lagtekniska lösning, som här valts, måste betecknas som synnerligen otillfredsställande. Till att börja med bör utbildningstiden för den, som sökt fast anställning vid krigsmakten — det må vara som underbefäl, underofficer eller officer i reserven eller på aktiv stat — icke regleras i värnpliktslagen. Att tvångsmässigt i lag bestämma utbildningstiden för personer, som önska erhålla fast anställning i statstjänst, torde icke förekomma på något område. Den som påbörjat militär utbildning men vill byta levnadsbana bör rimligen ha möjlighet att avbryta sin på fast militär anställning inriktade utbildning och förbereda annat yrkesval. Han blir självfallet därvid underkastad värnpliktslagens regler.

Den här angivna principen har också iakttagits av lagstiftaren ehuru med det anmärkningsvärda undantaget att gruppen sökande till reservofficer vid armén blivit särskilt utmärkt och fått sin utbildningstid lagreglerad. Denna sistnämnda bestämmelse bör med det snaraste utgå ur värnpliktslagen, där den ej hör hemma.

Lagen bör emellertid även omarbetas med avseende å reglerna beträffande de grupper, vilka frivilligt åtagit sig längre utbildning. Bestämmelserna böra så utformas, att — om vederbörande själv finner sig ej vilja fortsätta utbildningen eller han av överordnade av en eller annan orsak blir avförd från utbildningen — han icke skall vara nödsakad att gå kvar tjänstgöringstiden ut i militär tjänst. De nuvarande reglerna synas vara i hög grad irrationella. Vidare måste de ha allvarligt rekryteringshämmande verkningar. Den som en gång anmält sig till utbildning vet, att han — oavsett vad som händer — icke kan räkna med annat än att få kvarstanna hela den för den ifrågavarande utbildningen i lagen bestämda tiden. Dylika stadganden måste verka avskräckande på den tveksamme.

Vidare måste lagen så omformas, att det av den tydligt framgår att uttagning till officersutbildning sker endast efter frivilligt åtagande. Nuvarande avfattning synes möjliggöra tvångsuttagning.

Värnpliktslagen är för närvarande under omarbetning. De här anmärkta inadvartenserna synas lämpligen kunna korrigeras i samband härmed.

Under åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att
27 § värnpliktslagen måtte bli föremål för omarbetning
i de avseenden som ovan angivas.

Stockholm den 25 januari 1961

Fredrik-Adolf Hamilton
